

Отже, враховуючи все вищевикладене вважаємо, що під юридичною колізією слід розуміти обумовлені рядом об'єктивних та суб'єктивних чинників, автономно існуючі суперечності (конфлікти), що виникають між двома чи більше нормами права з приводу врегулювання аналогічної ситуації, та проявляються як у вигляді прямого протиріччя, так і в інших формах неузгодженості.

Бібліографічні посилання:

1. Платон. Законы / Общ. ред. А.Ф. Лосева, В.Ф. Асмуса, – М.: Мысль, 1999, с.832.
2. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
3. Степакова Н.М. Колізії як правове явище в реалізації норм трудового права // Матеріали восьмої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасна наука в мережі Internet», Київ – 2012. – С. 14-16.
4. Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю70 Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 2008 // [Електронний ресурс]-Режим доступу: <http://cyclop.com.ua/content/view/1129/58/1/22/#44118>

Пічко Роман Сергійович,

молодший науковий співробітник

Придніпровського наукового центру НАН України і МОН України,

старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,

адвокат

КОМПЕНСАЦІЯ ЯК МІРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИ ПОРУШЕННІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В найширшому розумінні під захистом прав інтелектуальної власності і законних інтересів правоволодільців розуміють передбачені законом способи по їх визнанню та поновленню, припинення правопорушень, застосування до порушників заходів відповідальності, а також сам механізм практичної реалізації цих заходів [1, с.207].

Порушенням прав у сфері інтелектуальної власності деякі науковці пропонують вважати дії, що спрямовані на протиправне використання об'єктів права інтелектуальної власності, права на які належать іншим особам, умисно вчинені правопорушником, який розуміє протизаконний характер цих дій, з метою отримання матеріальної шкоди [2, с.35].

Однак, таке визначення порушення прав у сфері інтелектуальної власності залишає без уваги порушення прав інтелектуальної власності з необережності, оскільки порушник може не знати про належність прав інтелектуальної власності конкретній особі. Для цього йому необхідно здійснити певні дії, зокрема, передивитися реєстри зареєстрованих об'єктів промислової власності, які розміщуються на вебсайті ДП «Український інститут промислової власності» або замовити проведення тематичного пошуку у патентного повіреного або у того ж самого ДП «Український інститут промислової власності».

При цьому, слід зважити, що відповідно до частини першої статті 19 Конституції України правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Жодний закон України в сфері інтелектуальної

власності не має прямої норми, яка б вказувала на обов'язок здійснювати перевірку зазначених реєстрів. Навпаки, наприклад ч. 4 ст. 31 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» встановлює, що не визнається порушенням прав, що впливають з патенту, використання з комерційною метою винаходу будь-якою особою, яка придбала продукт, виготовлений із застосуванням запатентованого винаходу, і не могла знати, що цей продукт був виготовлений чи введений в обіг з порушенням прав, що надаються патентом. Проте після одержання відповідного повідомлення власника прав зазначена особа повинна припинити використання продукту або виплатити власнику прав відповідні кошти, розмір яких встановлюється відповідно до законів або за згодою сторін. Спори щодо цих розрахунків та порядку їх виплати вирішуються у судовому порядку.

Як зазначав В. П. Грибанов, правопорушення завжди пов'язане з невиконанням або неналежним виконанням своїх обов'язків, але не завжди пов'язане з порушенням суб'єктивних цивільних прав інших осіб. Хоча у більшості випадків порушення обов'язку пов'язане одночасно також і з порушенням суб'єктивних прав інших осіб [3, с.83].

Саме тому цивільне правопорушення слід вважати протиправну дію або бездіяльність особи, що порушує норми актів цивільного законодавства або умови договору, і з якою договір або закон пов'язують виникнення цивільно-правової відповідальності [4, с.371].

Ненавмисне порушення права інтелектуальної власності також знайшло своє відображення і у праві Європейського союзу. Так, в ст. 13 глави 6 «Збитки та судові витрати» Директиви 2004/48/ЄС щодо Цивільного захисту прав інтелектуальної власності встановлено, що якщо правопорушник не навмисно або з обґрунтованих підстав не знає, що здійснює правопорушну діяльність, держави-члени можуть встановити, що судові органи можуть вимагати відшкодування збитків або виплатити збитки, які можуть бути попередньо встановлені. [5].

З урахуванням цього, порушення права інтелектуальної власності є дії або бездіяльність, що призводять до порушення права інтелектуальної власності, спрямовані на протиправне використання повністю або частково об'єктів права інтелектуальної власності.

За ч. 1 ст. 431 ЦК України порушення права інтелектуальної власності, в тому числі невизнання цього права чи посягання на нього, тягне за собою відповідальність, встановлену цим Кодексом, іншим законом чи договором.

У випадку порушення (невизнання, оскарження) суб'єктивного цивільного права або інтереса у потерпілої особи виникає право на застосування конкретного способу захисту [6, с. 152].

За п. 5 ч. 2 ст. 432 ЦК України суд у випадках та в порядку, встановлених законом, може постановити рішення про застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності. Розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення.

Якщо буквально тлумачити зазначену норму, то прийдемо до розуміння того, що застосування разового грошового стягнення або компенсації може бути застосовано лише у випадках та в порядку, встановлених законом. Однак, окрім п. г ч. 2 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» де визначено що суд має право постановити рішення чи ухвалу про виплату компенсації, що визначається судом як паушальна сума на базі таких елементів, як подвоєна, а у разі умисного порушення – як потроєна сума винагороди або комісійні платежі, які були б сплачені, якби порушник звернувся із заявою про надання дозволу на використання оспорюваного авторського права або суміжних прав замість відшкодування збитків або стягнення доходу, інші закони в сфері інтелектуальної власності норм про компенсацію не містять.

Наведена норма права про компенсацію також не є вдалою, бо закладає багато варіативності та вірогідності у оцінку поведінки сторін спору, що обумовлює необґрунтоване навантаження на суд в ракурсі оцінки ймовірних правовідносин сторін. До прийняття Закону України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» ця норма мала інший зміст, а саме компенсація варіювалася від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат. Для практичної реалізації цієї норми Пленум Верховного Суду України (який діяв на той час) прийняв 04.06.2010 р. постанову №5 Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав, у п. 42 якої визначив, що для визначення суми такої компенсації, яка є адекватною порушенню, суд має дослідити: факт порушення майнових прав та яке саме порушення допущено; об'єктивні критерії, що можуть свідчити про орієнтовний розмір шкоди, завданої неправомірним кожним окремим використанням об'єкта авторського права і (або) суміжних прав; тривалість та обсяг порушень (одноразове чи багаторазове використання спірних об'єктів); розмір доходу, отриманий унаслідок правопорушення; кількість осіб, право яких порушено; наміри відповідача; можливість відновлення попереднього стану та необхідні для цього зусилля тощо. При цьому слід враховувати загальні засади цивільного законодавства, встановлені статтею 3 ЦК України, зокрема справедливість, добросовісність та розумність. Відповідні мотиви визначення розміру компенсації повинні бути наведені в судовому рішенні.

Нажаль, змінюючи положення п. г ч. 2 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» законодавець сліпо запозичив правовий підхід Європейського Союзу, навіть не намагаючись оцінити та адаптувати під сьогодення надбання національної наукової думки та судової практики.

Ані Цивільний кодекс України, ані закони України «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг», «Про охорону прав на промислові зразки» та інші нормативно-правові акти у сфері охорони прав промислової власності не містять належної конкретизації розмірів разового грошового стягнення. Це навряд чи зумовлено об'єктивними відмінностями у підходах до захисту авторських прав і прав промислової власності. Радше, це є свідченням недостатньої уваги держави до сфери захисту прав промислової власності, адже

з часу набрання чинності Цивільним кодексом України, який закріпив як універсальну для всіх інститутів права інтелектуальної власності можливість застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків, логічно стверджувати, що суб'єкти права промислової власності мають перебувати у рівному із суб'єктами авторських і суміжних прав становищі щодо вибору можливостей для захисту своїх виключних прав [7, с. 76].

Сама ідея компенсації за порушення відповідних майнових прав має на меті забезпечити відновлення порушеного права у тих випадках, коли неможливо встановити точний розмір збитків, завданих правопорушенням [8, с. 360].

Оскільки цивільному праву властива компенсаторно-відновлювальна функція, яка безпосередньо повинна реалізовуватися у захисті права інтелектуальної власності, пропонуємо п. 5 ч. 2 ст. 432 ЦК України викласти у наступній редакції, залишивши цю норму як єдину, що визначає компенсацію за порушення права інтелектуальної власності:

За заявою суб'єкта права інтелектуальної власності замість відшкодування збитків або стягнення доходу суд має право стягнути з порушника, який умисно чи з необережності допустив порушення права інтелектуальної власності, компенсацію у розмірі від 3 до 500 мінімальних заробітних плат, що визначається за розсудом суду з урахуванням принципів розумності, добросовісності та справедливості, виходячи з характеру порушення, заявлених позовних вимог та причинно-наслідкового характеру дій (бездіяльності) або рішень, що призвели до порушення права інтелектуальної власності.

Бібліографічні посилання:

1. Гражданское право: учеб.: в 3 т./под ред. А.п. Сергеева. М.: Велби, 2005. Т. 3 С. 207.
2. Теоретичні та методичні засади визначення збитків, завданих неправомірним використанням прав на об'єкти інтелектуальної власності: науково-практичне видання/за ред. О.Б. Бутнік-Сіверського, К.НДІ ІВ НАПрНУ, Інтерсервіс, 2018. – 94с.
3. Грибанов, В. П. Ответственность за нарушение гражданских прав и обязанностей [Текст] / В. П. Грибанов // Осуществление и защита гражданских прав. – М. : Статут, 2000. – С. 319.
4. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.
5. Директиви 2004/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 29 квітня 2004 р. про захист прав інтелектуальної власності (Офіційний вісник ЄС, L 157, від 30 квітня 2004 р., с. 45–86).
6. Дзера, І. А. Захист цивільних прав за Цивільним кодексу України [Текст] / І. А.Дзера.// Альманах кримінального права: збірник статей. Випуск перший. -Київ: Правова єдність, 2008. -С. 149 – 159
7. Коваль І. Виплата компенсації за неправомірне використання об'єкта інтелектуальної власності: правова природа й умови застосування. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2015. № 6. С.70-78.
8. Кот О.О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики: монографія / О.О. Кот. – К.: Алерта, 2017. – 494 с.

Поклонська Оксана Юрївна

викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

В основу законодавства про працю покладено конституційні положення щодо прав та свобод людини і громадянина, а враховуючи швидкоплинний розвиток суспільства дана сфера потребує реформування та всебічного аналізу з